

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

Deres ref
NVE201200342

Vår ref
09/2364-

Dato
11 MAR 2014

Revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Selbusjøen m.m.

Det vises til NVEs innstilling av 17.11.2003.

Ved kongelig resolusjon av 7. mars 2014 er bestemt:

1. I medhold av lov 19. juni 1992 nr. 62 om endringer i vassdragsreguleringsloven m.fl. del 6 nr. 3 fastsettes reviderte vilkår for Statkraft Energi AS' tillatelse til å regulere Selbusjøen og Dragstsjøen i samsvar med vedlagte forslag.
2. Det fastsettes revidert manøvreringsreglement for regulering av Selbusjøen og Dragstsjøen i samsvar med vedlagte forslag.

Til orientering vedlegges kopi av departementets foredrag i den kongelige resolusjonen av 7. mars 2014, samt kopi av fastsatte vilkår og manøvreringsreglement. Departementet vil komme nærmere tilbake til vilkårene når de foreligger trykket.

Med hilsen

Katrin Lervik (e.f.)
underdirektør

Trine-Lise Øvergård
rådgiver

Revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Selbusjøen m.m.

Olje- og energidepartementets merknader

I. Innledning

1. Grunnlaget for revisjon av reguleringskonsesjoner

Hjemmel for behandlingen av denne revisjonssaken er lov om endringer i vassdragsreguleringsloven m.fl. av 19. juni 1992 nr. 62 pkt. VI nr. 3 første punktum som lyder:

”Tidligere gitte tidsbegrensede konsesjoner kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet.”

Endringene i vassdragsreguleringsloven (vregl.) ble lagt frem i Ot.prp. nr. 50 (1991-92), jf. Innst.O. nr. 66 (1991-92).

Det fremgår av proposisjonen at formålet med revisjonen er å modernisere eller ajourføre konsesjonsvilkårene. Revisjonen skal også gi anledning til å oppheve vilkår som har vist seg urimelige, unødvendige eller uhensiktsmessige. Revisjonen gir mulighet til å sette nye vilkår for å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringene. Hensynet til konsesjonærenes økonomi og de samfunnsøkonomiske kostnader vil være sentrale momenter ved avveiningen av hvilke endringer som kan og bør foretas. Det må foretas en avveining mellom de fordeler et tiltak medfører og ulempene ved eventuell tapt kraftproduksjon. Utgangspunktet er at revisjonen ikke skal medføre vesentlig produksjonstap for konsesjonæren.

Manøvreringsreglementet utgjør en del av konsesjonsvilkårene og kan dermed revideres på lik linje med de andre konsesjonsvilkårene. Konsesjonen som sådan, slik som bestemmelser om reguleringshøyder og overføringer, omfattes derimot ikke av revisjonsadgangen.

Det kan være aktuelt å pålegge minstevannføring eller foreta justeringer av tidligere fastsatte minstevannføringer. En må imidlertid være varsom med å fastsette nye skjerpene vilkår om vannslipping. Dette er pålegg som vil kunne medføre store produksjonstap. Skjerpene vilkår om minstevannføring bør derfor kun fastsettes hvor spesielle hensyn tilsier slike pålegg.

Stortinget sluttet seg til proposisjonen når det gjaldt adgangen til revisjon av konsesjonsvilkår.

Omfanget av slike revisjonssaker ble omtalt av regjeringen i forbindelse med vasskraftmeldinga, jf. St.meld. nr. 37 (2000-2001), der det bl.a. heter:

"Ved handsaminga av både revisjon og fornying av reguleringskonsesjoner vil regjeringa leggja stor vekt på å halde oppe det eksisterende produksjonsgrunnlaget for vasskraftproduksjon."

Stortinget sluttet seg til dette punktet i meldingen, jf. Innst.S. nr. 263 (2000-2001). I innstillingen uttalte komiteen bl.a.:

"Komiteen mener at både revisjon og fornyelsene av reguleringskonsesjoner gir muligheter til å rette opp forhold som er fremkommet etter mange års erfaringer med reguleringen, og fornye vilkårene i samsvar med dagens aktiviteter og politiske målsetninger. Det blir derfor nødvendig å foreta avveininger mellom produksjonskapasiteten for elektrisk kraft og de strenge reguleringsbestemmelsene som har utviklet seg i de siste tiårene. Nye krav til naturmiljø og endret samfunnssyn vil medføre andre og mer restriktive konsesjonsvilkår enn det som ble krevd for opp til 80 år siden. Samtidig er det viktig å søke etter muligheter for å øke eller opprettholde produksjonen i vassdrag som allerede er regulert."

En revisjonssak starter etter krav fra berørte interesser. Det er opp til de berørte parter å peke på hva som er ulempene med reguleringen og hva som ønskes rettet opp. Det vises til Ot.prp. nr. 50 (1991-92) på side 47:

"Berørte interesser har på sin side et ansvar for å påvise hvilke endringer og nye vilkår det er behov for."

Videre står det på side 48:

"Under enhver omstendighet er det ikke aktuelt med et utredningsomfang på tilnærmet samme nivå som ved en konsesjonsbehandling. Det må tvert imot forutsettes at utredningsbehovet vil være moderat."

Vedrørende omfanget av saksbehandlingen fremgår det på side 111:

"Revisjon er ikke ment å være en "mini-konsesjonsbehandling", og eksterne høringsrunder er ikke ment å være obligatoriske".

2. Saksbehandling og prosess

Den foreliggende revisjonssaken startet med at Tydal kommune i brev av 12.1.1999 på vegne av Tydal, Selbu og Klæbu kommuner fremmet krav om revisjon av konsesjonsvilkårene for alle reguleringskonsesjonene i Neavassdraget som var meddelt Trondheim Energiverk Kraft AS som den gang var konsesjonær.

NVE fant i vedtak av 2.2.2001 at det bare var reguleringen av Selbusjøen m.m, hvor det var aktuelt med en revisjon av vilkårene. Dette vedtaket ble påklaget av kommunene v/Advokatfirmaet Hjort DA i brev av 18.5.2001. Departementet opprettholdt NVEs vedtak i brev av 28.6.2001. Revisjonssaken berører dermed ikke Tydal kommune.

Det ble i forbindelse med kravet om revisjon også fremmet krav om konsesjonsbehandling etter vannressursloven for kraftverkene Løkaunet, Svean og Fjæremfossen i Nidelva nedenfor Selbusjøen, jf. vannressursloven § 66 tredje ledd. NVE mente det var hensiktsmessig å behandle kravene om endring i vilkårene for regulering av Selbusjøen og Dragstsjøen gjennom revisjon, og vedtok i brev av 23.5.2002 at det ikke skulle gjennomføres konsesjonsbehandling av kraftverkene etter vannressursloven. Dette vedtaket ble ikke påklaget.

NVE ga pålegg om at Trondheim Energiverk Kraft AS skulle utarbeide et revisjonsdokument i brev av 2.2.2001. NVE mottok revisjonsdokumentet fra Trondheim Energiverk Kraft AS den 24.10.2002. Revisjonsdokumentet ble lagt ut til offentlig ettersyn med tilhørende kunngjøring og sendt til berørte interesser for uttalelse. Utdrag fra revisjonsdokumentet er inntatt i NVEs innstilling under kapittel 2 foran.

NVE avga innstilling til Olje- og energidepartementet i brev av 17.11.2003. NVEs innstilling ble sendt på høring til berørte departementer, fylkeskommuner og kommuner i brev av 24.11.2003.

Etter lovendringen i 1992 har det vært nødvendig å avklare flere konsesjonsrettslige spørsmål i forbindelse med revisjon. De første revisjonssakene har av den grunn tatt lang tid å sluttbehandle. Revisjonssaken for Vinstra ble ferdigbehandlet og vedtatt ved kongelig resolusjon høsten 2008, og la grunnlaget for spørsmål om minstevannføring og kompensasjon til berørte kommuner. Revisjonssaken av Tessereguleringen ble vedtatt i 2011, og bidro til en ytterligere avklaring av hvordan revisjonsinstituttet skal gjennomføres. Deler av Skjerkavassdraget ble revidert i forbindelse med at det ble gitt konsesjon til riving av Nåvatndammene og økt regulering av Skjerkamagasinet i 2013.

Retningslinjer for revisjon av vannkraftkonsesjoner ble utgitt i mai 2012. På bakgrunn av retningslinjene har NVE og Miljødirektoratet i 2013 gjort en felles gjennomgang av alle revisjonsvassdrag (NVE rapport 49/2013) og gjennomgått hvilke revisjonsvassdrag som er mest aktuelle for vannslipp og magasinrestriksjoner. I rapporten er Nidelvassdraget med Selbusjøen og Dragstsjøen plassert som et av de høyt prioriterte vassdragene (kategori 1.1). Vassdrag i kategori 1.1 anses å ha stort potensial for forbedring av viktige miljøverdier, samtidig som aktuelle tiltak antas å gi lite eller moderat krafttap sett i forhold til forventet miljøgevinst.

Da det har gått lang tid fra NVE avga sin innstilling i 2003, fant departementet det nødvendig å be NVE om oppdatert informasjon for å ha et best mulig beslutningsgrunnlag i saken. Også regulanten har fått anledning til å komme med oppdatert informasjon. NVE og regulantens tilbakemeldinger er inntatt ovenfor.

Ivaretagelse av naturmangfoldet er et tilleggshensyn som inngår i behandlingen av revisjonssaker etter vassdragsreguleringsloven. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 – 12 legges til grunn som retningslinjer i saksbehandlingen her. Det vises i denne

sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 – 5. Disse forvaltningsmålene iakttas ved departementets behandling av denne revisjonssaken etter vassdragsreguleringsloven.

Revisjon av reguleringskonsesjoner innebærer en modernisering av vilkår for å ivareta miljøhensyn, og er et grunnlag i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven.

Denne tilrådingen bygger på revisjonsdokument med høring, innstilling fra NVE og etterfølgende høring, samt oppdatert informasjon fra NVE og regulanten om nye forhold som er relevant for revisjonen. Etter departementets vurdering utgjør dette et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å fatte vedtak i saken, jf. naturmangfoldloven § 8.

3. Konsesjoner som omfattes av foreliggende revisjonssak

Reguleringskonsesjonen for Selbusjøen mm. av 6.6.1919 omfattet opprinnelig Selbusjøen, Dragstsjøen, Sørungen, Børsjøen og Stråsjøen. Det er senere gitt tillatelse til Selbu kommune til overføring av Sørungen til Store Slindvatn (1945), og det ble gitt tillatelse til ytterligere regulering av Sørungen i 1961 til daværende Selbu komm. Elektrisitetsverk. Reguleringen av Sørungen inngår ikke i revisjonen. Reguleringen av Børsjøen og Stråsjøen ble aldri gjennomført og anses bortfalt.

Reguleringskonsesjonen som er til behandling i den foreliggende revisjonssaken omfatter derfor reguleringen av Selbusjøen og Dragstsjøen.

4. Forholdene i Selbusjøen og Dragstsjøen

Høydeangivelsene for Selbusjøen og Dragstsjøen er basert på et lokalt høydeplan som ligger 3,13 m. høyere enn Normal Null av 1954 (NGOs nullplan). Dette medfører at når det henvises til at for eksempel Dragstsjøens LRV er kote 260,5 og HRV er kote 265,5 i lokalt høydeplan tilsvarer dette LRV på kote 262,37 og LRV på kote 256,37 i NGO nullplan. Forslagene til nye vilkår og manøvreringsreglement er angitt i NGO nullplan. I beskrivelsene og drøftelsene i denne kongelige resolusjonen benyttes det lokale høydeplanet, da dette er det som brukes lokalt av interessentene.

Selbusjøen ligger i lavlandet i Selbu og Klæbu kommuner, med LRV på kote 155 og HRV kote 161,3. Magasinet har en reguleringshøyde på 6,3 meter og et tilhørende magasinivolum på 348 mill. m³. Selbusjøen er inntaksmagasin for kraftverkene Svean og Løkaunet som har utløp i Nidelva nedenfor Hyttfossen i utløpet av Selbusjøen. Bratsberg kraftverk som ligger i Trondheim har også sitt inntak i vannet.

Gjennom konsesjonen for Bratsberg kraftverk er det satt krav om minstevannføring hele året på 30 m³/s i Nidelva referert nedenfor utløpet av Svean kraftverk. Dette betyr at Hyttfossen stort sett ligger tørrlagt det meste av året. Statkraft har meldt om planlagt utbygging av Nye Svean kraftverk til erstatning for det eksisterende Svean kraftverk, og kanskje også Løkaunet kraftverk. NVE fastsatte KU-program 15. november 2011, men tiltaket er foreløpig ikke omsøkt. Statkraft har uttalt at en søknad er nært forestående.

Videre nedover i vassdraget ligger Nye Leirfossene kraftverk som ble satt i drift høsten 2008. Nye Leirfossene kraftverk kan produsere 43 GWh mer enn det som var mulig med Øvre og Nedre Leirfoss med det samme vannet. Samlet slukeevne vil være 95 m³/s.

Dragstsjøen ligger nord for Selbusjøen på grensen mellom Malvik og Selbu kommuner. Dragstsjøen har LRV på 257,37 og HRV på 262,37 med en reguleringshøyde på 5 meter, et magasinivolum på 20 mill. m³ og et tilhørende nedbørfelt på 23 km². Det er ingen krav om minstevannføring eller magasinifylling i de eksisterende vilkårene for denne reguleringen.

I tråd med vannforskriften er det utarbeidet en forvaltningsplan med tiltaksprogram for vannregion Trøndelag for planperioden 2010-2015. Forvaltningsplanen ble godkjent ved kongelig resolusjon 11. juni 2010. Nidelva med tilløpselver nedstrøms Selbusjøen er ett av fire vannområder som er tatt med. I vannområde Nidelva er 51 vannforekomster i risiko eller mulig risiko. 5 av disse er foreslått som sterkt modifiserte vannforekomster, blant annet som følge av vassdragsreguleringer. En vannforekomst defineres som sterkt modifisert dersom den ikke med rimelighet kan oppnå "god økologisk tilstand" i løpet av planperioden 2010-2015. I forvaltningsplanen for Trøndelag er det ikke fastsatt noe miljømål for de sterkt modifiserte vannforekomstene. Tiltaksprogrammet inneholder ikke konkrete tiltak for Nidelva som anbefales gjennomført i forbindelse med denne revisjonssaken.

II. Manøvreringsreglement

Reguleringsgrensene (HRV/LRV) er en del av selve konsesjonen og kan derfor ikke endres ved revisjonen. Manøvreringsreglementet er derimot en del av vilkårene for konsesjonen og kan tas under revisjon. Spørsmål om pålegg om minstevannføring har vært reist i forbindelse med denne revisjonssaken. Når det er aktuelt å pålegge minstevannføring ved revisjon er behandlet i Ot.prp. nr. 50 (1991-1992) på s. 110:

"Det kan være aktuelt å pålegge minstevassføringer eller foreta justeringer av tidligere fastsatte minstevassføringer. Dette er endringer som automatisk vil medføre produksjonstap for konsesjonæren. Det legges opp til at skjerpene vilkår om minstevassføring kun bør pålegges hvor spesielle hensyn tilsier det. I eldre konsesjoner vil endring av manøvreringsreglementet måtte veies opp mot de etablerte og tilvandrede tilstander i vassdraget gjennom en årrekke. Som ved revisjon av vilkårene vil det være grenser for hvor tyngende vilkår som kan pålegges.

Skjerpene vilkår om minstevassføring vil medføre produksjonstap som tilsvarende vil svekke landets totale kraftproduksjon. Ved vurderingen av om det bør pålegges skjerpene vilkår om minstevassføring, må dette tapet vurderes opp mot den miljømessige vinningen."

Utgangspunktet er at skjerpene vilkår om minstevannføring kun bør pålegges hvor spesielle hensyn tilsier det, jf. også OEDs retningslinjer for revisjon s. 27 flg. Om slike tiltak er aktuelle i den enkelte revisjonssak vil bero på en vurdering av det berørte områders verdi og potensial, i hvordan det avbøtende tiltaket påvirker berørt verdi og

hvilket produksjonstap og kostnad tiltaket vil medføre. Pålegg om minstevannføring må sees i sammenheng med de etablerte forholdene i vassdraget. Både tapet for regulanten og det nasjonale tapet av kraftproduksjon må tas i betraktning. Olje- og energidepartementet bemerker for øvrig at vurderingen av om det skal pålegges minstevannføring ikke er den samme ved revisjon som den ville ha vært dersom det skulle gis ny konsesjon.

1. Minstevannstand i Selbusjøen

Kommunene stiller krav om at det i revisjonen fastsettes en høyere sommervannstand i Selbusjøen for å hensynta landskap, erosjon og båttrafikk. TEV foreslår en sommervannstand på 159,5 m fra vårflommens slutt i sitt revisjonsdokument. Selbu kommune mener minstevannstanden i Selbusjøen bør være på kote 160,00 fra vårflommens slutt til 31. august, og på kote 159,3 fra 1. september til 31. oktober. Klæbu kommune foreslår minstevannstand på kote 160,00 fra 15. juni eller fra vårflommens kulminasjon hvis denne inntreffer før 15. juni og ut august.

I tråd med et gjennomgående krav fra høringspartene, har NVE innstilt på at det bør fastsettes en minstevannstand på kote 160,00 fra vårflommens kulminasjon til ut august og på kote 159,30 i september og oktober. NVE fremhever i sin innstilling at en minstevannstand på kote 160,00 om sommeren har flere gunstige virkninger. En høyere minstevannstand vil bety at store områder i østre del av Selbusjøen vil dekkes av et vannspeil, og vil innebære en mindre reguleringssone om sommeren. Dette vil redusere området som er utsatt for erosjon og utvasking, og det vil bli mindre erosjon ved bekkeutløp. Det nevnes også at det vil bli lettere ferdsel for båttrafikk, og tilkomsten til gytebekker og elver vil forbedres.

NVE peker på at det kan oppstå konflikt mellom minstevannstand i Selbusjøen og kravet til minstevannføring i Nidelva som er fastsatt i konsesjonen for Bratsberg kraftverk på 30 m³/s. NVE har forutsatt at det ikke tappes fra magasinene lenger opp i Neavassdraget da dette ville gripe inn i andre konsesjoner enn de som er til revisjon. NVE mener konflikt mellom minstevannstand i Selbusjøen og minstevannføring i Nidelva, bør løses ved at minstevannføringen går foran kravet til minstevannstand. NVE foreslår også at regulanten får anledning til å tappe ned sjøen i forkant dersom prognoser om nedbør kan gi vannstand over kote 162,3 (1 meter over HRV).

Klæbu kommune, Selbu kommune og DN mener kravene i NVEs innstilling om minstevannstand i Selbusjøen bør opprettholdes.

Tidligere regulatør TEV var kjent med at det fantes grunner for å ha en viss minstevannstand i Selbusjøen i sommerperioden. TEV er imidlertid uenig i NVEs innstilling til minstevannstand både når det gjelder starttidspunktet og nivået for minstevannstanden. TEV mener starttidspunktet for minstevannstand bør være fra vårflommens slutt og ikke fra vårflommens kulminasjon. TEV viser til at energitapet ved at starttidspunktet flyttes fra vårflommens slutt til vårflommens kulminasjon blir betydelig.

Vedrørende nivået for minstevannstand foreslår TEV i revisjonsdokumentet at denne fastsettes en halv meter lavere enn kommunene har krevd. TEV mener dette i rimelig grad vil hensynta de miljømessige forholdene samtidig som energitapet begrenses og flomrisikoen reduseres. TEV fremhever at vannstanden i lange perioder vil ligge over tillatte minstevannstand da det tar tid å tappe ned sjøen i nedbørsperioder, og at risikoen for skadeflom tilsier en lavere minstevannstand enn NVE har innstilt på.

Den nåværende regulanten Statkraft har fremført tilsvarende argumentasjon som den tidligere regulanten vedrørende spørsmålet om nivået på sommervannstand og tidspunktet for denne. I følge Statkrafts beregninger vil produksjonstapet bli om lag 8 GWh ved sommervannstand fra 1. juli og 10-20 GWh ved sommervannstand fra vårflommens kulminasjon.

Departementet bemerker at det ikke synes å være uenighet om at det er et behov for å fastsette en sommervannstand i Selbusjøen, og at det er flere positive effekter av dette slik NVE påpeker. Vedrørende nivået på sommervannstanden og fare for flom er Selbusjøen vurdert i NVEs flomsonekart 5/2002, Delprosjekt Selbu. Ifølge flomsonekartet vil en flomvannstand tilsvarende 10 års gjentaksintervall gi et oversvømmet areal på ca. 3,8 km² og en vannstand i Selbusjøen omtrent 1 meter over HRV.

Departementet bemerker at den foreslåtte sommervannstanden er 1,3 meter under HRV som igjen ligger 1 meter under det som betegnes som skadeflom. Ved vurderingen av flomfaren må det også tas hensyn til eventuell ledig kapasitet i ovenforliggende magasin. Departementet mener flomfaren er et viktig argument for en noe lavere sommervannstand enn foreslått. Departementet mener likevel NVEs foreslåtte sommervannstand gir en tilstrekkelig buffer, og at dette nivået ikke medfører særlig økt flomfare sammenlignet med dagens situasjon. Departementet legger også vekt på at verken kommunen eller berørte grunneiere har hatt motforestillinger mot NVEs forslag. Selbu kommune sier i sin uttalelse i 2010 at *"en sommervannstand på 160,00 gir ingen påregnelig fare for skadeflom"*. For å dempe flomfaren er departementet enig med NVE i at det er hensiktsmessig at regulanten gis anledning til å tappe under minste sommervannstand dersom prognoser om nedbør kan gi vannstand over kote 162,3 (1 meter over HRV) samt i tørre perioder for å opprettholde minstevannføringskravet i Nidelva på 30 m³/s

I NVEs forslag skal kravet om sommervannstand gjelde fra vårflommens kulminasjon, i tråd med kommunenes krav. Statkraft mener kravet til sommervannstand ikke bør inntreffe før 1. juli, eventuelt ved vårflommens slutt.

NVE peker på at ved å fastsette kravet til sommervannstand ut fra utviklingen av vårflommen, oppnås større grad av fleksibilitet slik at regulanten kan dempe flommen mest mulig ved prognoser om stor vårflom. NVE har også påpekt at de nye kraftverkene nedstrøms i vassdraget vil redusere produksjonstapet. Bratsberg og Nye Leirfossene kraftverk vil i følge NVE ha en teoretisk slukeevne på ca. 198 m³/s

sammenlignet med tidligere slukeevne på 150 m³/s. En fremtidig utbygging av Nye Svean kraftverk kan også bidra til å redusere produksjonstapet.

Departementet slutter seg til NVEs forslag om å fastsette minstevannstand fra vårflommens kulminasjon. Departementet finner det mer hensiktsmessig å fastsette kravet til sommervannstand ut fra tidspunktet for vårflommen fremfor en eksakt dato. Ved ikke å datofeste kravet ivaretas regulantens behov for fleksibilitet og lokalsamfunnets ønske om å dempe flommene. Departementet mener at fastsettelse ved vårflommens kulminasjon bedre ivaretar de allmenne interesser enn å vente til vårflommens slutt.

Departementet konstaterer at minstevannstanden som foreslått av NVE vil medføre et produksjonstap, og at produksjonstapet vil være høyere med NVEs forslag enn om minstevannstanden først skulle fastsettes ved vårflommens slutt. Etter departementets oppfatning vil Nye Leirfossene og eventuelt Nye Svean kraftverk bidra til å redusere produksjonstapet. Sammenlignet med de miljømessige fordelene som oppnås med NVEs forslag til sommervannstand vurderes produksjonstapet som akseptabelt. Departementet slutter seg også til NVEs vurdering vedrørende konflikt mellom sommervannstand og minstevannføring i Nidelva.

2. Minstevannstand i Bjørsjøen

Den ytre delen av Selbusjøen mellom Brøttem og Hyttfossen, kalt Bjørsjøen, reguleres ikke sammen med resten av Selbusjøen ved lav vannstand på grunn av en terskel. Dette gjør at Bjørsjøen ikke følger Selbusjøen helt ned til LRV. Ifølge Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er sjøen et viktig oppvekstområde for ørret, og Fylkesmannen mener det bør opprettholdes et tilfredsstillende dyp for fisken i området. Fylkesmannen med støtte av DN ønsker at det etableres et terskelsystem som hindrer at Bjørsjøen renner mot Selbusjøen når vannstanden er under kote 156,80.

NVE bemerker i sin innstilling at den gamle kanalen for tapping av Selbusjøen har en luketerskel på ca. kote 156,80, og at det gamle elveløpet har en bunnkote på ca. 157,40. Regulanten holder luken stengt til vannstanden i Selbusjøen når opp til kote 157,40 for å unngå erosjon i kanalløpet ved tapping fra Bjørsjøen til Selbusjøen. NVE mener Fylkesmannens ønske dermed er oppfylt og kommenterer ikke dette temaet nærmere.

Verken Fylkesmannen eller DN har gått nærmere inn på dette spørsmålet i høringen av NVEs innstilling. Olje- og energidepartementet finner derfor ikke grunn til å gå nærmere inn på denne problemstillingen.

3. Minstevannføring fra Selbusjøen til Hyttfossen

De fleste høringsinstansene har stilt krav om slipp av minstevannføring i Hyttfossen nedstrøms Selbusjøen, av hensyn til landskap, friluftsliv og kulturminner. Hyttfossen ligger tørrlagt store deler av året med unntak av stillestående vann i enkelte kulper. I revisjonsdokumentet har TEV dokumentert den estetiske virkningen av ulike

vannslipp og beregnet produksjonstap for ulike minstevannføringer. TEV har vurdert at det kreves slipping av mye vann for å oppnå noen god effekt i Hyttfossen og dermed et stort energitap. På bakgrunn av dette har TEV ikke foreslått noen minstevannføring i Hyttfossen. Høringsinstansene har kommet med ulike krav om minstevannføring i Hyttfossen både hva gjelder hvor mye som skal slippes og i hvilket tidsrom. NVE har innstilt på en minstevannføring på 1,4 m³/s fra 1. juni til 31. august.

Mange av høringsinstansene foreslår en vannslipping på 3 m³/s i Hyttfossen. NVE mener imidlertid at en minstevannslipping på 1,4 m³/s er tilstrekkelig for å gi en landskapsmessig forbedring. Minstevannføring på 3 m³/s i perioden 1. mai til 1. november vil gi et tap på ca. 4,7 GWh per år, mens samme minstevannføring i perioden juni-august vil være ca. 2,35 GWh per år. Minstevannføring på 1,4 m³/s i perioden juni-august vil gi et produksjonstap på 1,2 GWh per år.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at en minstevannføring på 1,4 m³/s i sommerperioden er tilstrekkelig. Minstevannføringen vil også bedre de fiskeribiologiske forholdene og vannkvaliteten mellom Løkaunet og Svean kraftstasjoner. Departementet mener forbedringene klart oppveier tapet på 1,2 GWh/år i produksjon. Departementet legger til grunn at det foreligger spesielle hensyn som tilsier at det pålegges minstevannføring som tilrådd i Hyttfossen.

Etter departementets oppfatning vil ikke en økning av minstevannføringen til 3 m³/s gi en ytterligere forbedring som står i samsvar med produksjonstapet dette medfører. Det kan bl.a. ikke forventes at en minstevannføring kan bidra til at Hyttfossen får en fast fiskebestand. Vilkår om minstevannføringens størrelse og tidsrom må sees i sammenheng med tapet for regulanten. Som NVE har påpekt vil for mye minstevannføring også legge begrensninger på muligheten til å bruke elva til for eksempel bading i de kulpene som har vann. Departementet mener at områdets verdi og potensialet for miljøforbedringer tilsier at det ikke foreligger spesielle hensyn som tilsier krav om mer minstevannføring enn 1,4 m³/s.

Vedrørende tidsrommet for minstevannføringen er departementet enig med NVE i at de estetiske fordelene ved minstevannføring er størst om sommeren. Minstevannføring i Hyttfossen når vannstanden i reguleringsdammen er under kote 157,50, er ikke mulig uten betydelige ombygginger av dammen. I likhet med NVE mener departementet at miljøgevinsten som oppnås ikke forsvarer et slikt tiltak. Departementet er enig med NVE i at minstevannføring om vinteren er uhensiktsmessig både av hensyn til vannstanden i Bjørsjøen og at tilsiget til Bjørsjøen vinterstid er begrenset. Effekten av en minstevannføring om vinteren er dermed begrenset.

Tidsrommet for minstevannføring må også sees i sammenheng med muligheten regulanten har for å bruke Selbusjøen som reguleringsmagasin. Departementet er enig med NVE i at minstevannføring i Hyttfossen fra 1. mai vil legge for store begrensninger på konsesjonærens mulighet til å bruke Selbusjøen som reguleringsmagasin.

Ifølge NVE vil det først være fra 1. juni at minstevannstanden i Selbusjøen har nådd et nivå hvor man med stor grad av sikkerhet kan gå ut fra at Selbusjøen vil ha oppnådd en vannstand som gjør det mulig å slippe vann i Hyttfossen. NVE mener også at det først er fra dette tidspunktet minstevannføring av estetiske hensyn vil ha vesentlig verdi. Av samme grunn mener NVE at minstevannføring helt frem til 1. november er unødvendig, og foreslår at minstevannføringen begrenses til tidsrommet mellom 1. juni og 31. august, som er den perioden området blir mest benyttet. Departementet slutter seg til NVEs vurdering på dette punktet.

Departementet finner på denne bakgrunn at det skal pålegges minstevannføring fra Selbusjøen på 1,4 m³/s fra 1. juni til 31. august. Det forutsettes ellers at i perioder med slipp av minstevannføring i Hyttfossen kan driftsvannføring gjennom Svean kraftverk reduseres tilsvarende kravet, da dette samlet vil tilsvare dagens minstevannføringskrav i Nidelva på 30 m³/s.

4. Minstevannføring fra Dragstsjøen

I høringen av revisjonsdokumentet ble det foreslått av flere instanser å pålegge minstevannføring fra Dragstsjøen på 0,1 m³/s. I forbindelse med høringen av NVEs innstilling er det alternativt foreslått minstevannføring på 0,5 m³/s målt i Dragstelva. Bakgrunnen for forslaget om minstevannføring er en lokalitet av elvemusling som har tilhold i nedre del av Dragstelva nær utløpet til Selbusjøen.

NVE fant i innstillingen fra 2003 ikke grunn til å pålegge minstevannføring av hensyn til elvemuslingen. Det ble pekt på at elvemuslingen har klart seg bra i svært lang tid i det regulerte vassdraget, og NVE mente man ikke oppnådde en miljømessig gevinst når man sammenligner med de miljømessige ulempene området ved Dragstsjøen ville bli påført ved krav om minstevannføring.

NVE og Miljødirektoratet har i den felles revisjonsgjennomgangen i 2013 anført helårs minstevannføring i Dragstelva for å bedre rekruttering for elvemusling som et aktuelt tiltak ved revisjon. NVE presiserer i ettertid at aktuelle tiltak i rapporten ikke under noen omstendighet er å betrakte som NVEs foreslåtte tiltak i de ulike revisjonsobjektene. Departementet vil til dette bemerke at NVE *ikke* har endret anbefaling, men opprettholdt forslaget om å prioritere høy vannstand i Dragstsjøen. NVE har imidlertid påpekt at verken innstillingen eller faktaarket fra revisjonsgjennomgangen er til hinder for at det kan gjøres andre vektinger og vurderinger i denne saken enn for 10 år siden. NVE viser til at nye opplysninger er kommet til, og enkelte miljøforhold vektes i dag tyngre enn tidligere.

Elvemusling er kategorisert som sårbar på rødlisten for 2010, og ble foreslått som prioritert art av DN i 2010. Norge har mer enn halvparten av den europeiske bestanden av elvemusling. Naturmangfoldloven § 5 oppstiller forvaltningsmål for arter. Det er et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder, jf. § 5 første ledd.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag kartla bestandene av elvemusling i 10 små vassdrag i Sør-Trøndelag i 2009. Dragstelva var ett av disse vassdragene. I juni 2009 ble det funnet 129 levende elvemuslinger i Dragstelva på strekningen som ble undersøkt, noe som tilsvarer 0,51 per m². I rapporten fra fylkesmennene utelukkes det ikke at det finnes enkeltmuslinger i brattere partier ned mot Selbusjøen som ikke ble undersøkt. Av negative påvirkningsfaktorer nevnes tidligere regulering til fløtning og senere kraftproduksjon, kanalisering og senkning, punktutslipp og avrenning fra landbruk, erosjon fra massedeponi og grusuttak inntil elva. En annen påvirkningsfaktor er at bestanden av ørret er mindre enn normalt som følge av at gjedde har etablert seg i elva. Ørreten fungerer som er vertsfisk for muslinglarver.

Fylkesmennene konkluderer med at populasjonen av elvemusling i Dragstelva må karakteriseres som svært sårbar, og må klassifiseres til høy verneverdi. Bestanden er eneste gjenlevende bestand av elvemusling i Selbu og Neavassdraget, og det anbefales at det gjennomføres tiltak langs vassdraget for å ta vare på bestanden. Bestanden av elvemusling i Dragstelva er gammel, og rekrutteringen er sviktende.

Aktuelle tiltak for å bevare bestanden av elvemusling er å unngå fjerning av kantskog og hogst langs elva, unngå grusuttak fra og inntil elva, reduksjon i tilførsler fra landbruk og avrenning fra massetak/deponi, sikring av helårig vanntilførsel fra Dragstsjøen og å beskatte gjeddebestanden hardt for å styrke ørretbestanden som vertsfisk for muslinglarvene.

I NVEs vurdering av nye forhold av 2. juli 2012 uttaler NVE at det er flere av de nevnte tiltakene som synes å ha både større og viktigere betydning enn pålegg om minstevannføring. NVE fant derfor i 2012 ikke grunn til å endre innstillingen fra 2003 uten at det blir gjort en prioritert vektning av betydningen av de andre foreslåtte tiltakene for elvemusling i vassdraget.

Departementet har senere fått opplyst at det av Selbu kommune er blitt utført habitattiltak i Dragstelva med utlegging av større stein på tidligere kanalisert strekning. Selbu kommune har blitt mer bevisst på betydningen av en kantsone langs elva og det er blitt mer bevissthet vedrørende grusuttak og annen aktivitet som kan medføre transport av finmateriale inn på elvestrekningen. Det mest intensive jordbruket synes også å være noe redusert sammenlignet med tidligere.

Dragstelva har også kommet med i et kultiveringsprosjekt for elvemusling i Norge i regi av DN. I 2012 ble det fanget ørret i Dragstelva med muslinglarver på gjellene, som ble transportert til kultiveringsanlegget på Austevoll i Hordaland for videre oppbevaring. Målet er å kunne sette ut elvemuslinger av egen stamme i Dragstelva om noen år for å sikre bestanden. Høsten 2012 er det også gjort kultiveringsarbeid i selve Dragstelva ved at muslinger er flyttet til nye habitater i elva.

Departementet er ikke kjent med at det er påbegynt eller utført noen tiltak for å beskatte gjeddebestanden for å styrke ørretbestanden i Dragstelva. Departementet mener i likhet med NVE at tiltak for å redusere gjeddebestanden av hensyn til elvemuslingen, kan pålegges med hjemmel i standard naturforvaltningsvilkår som tilrås pålagt regulanten.

Ut fra de opplysninger som foreligger synes det som om det gjøres et systematisk arbeid for å bevare bestanden av elvemusling i Dragstelva. Vedrørende helårig vanntilførsel er det per i dag ingen målestasjon for vannføring i Dragstelva, så det er ikke dokumentert hvordan vannføringen i elva varierer gjennom året.

I følge NVE er det totale nedbørfeltet for Dragstelva ved utløpet av Selbusjøen på 34,6 km². Dragstsjømagasinet med tilhørende nedbørfelt utgjør 23,7 km² av dette. Tilsiget samles opp i Dragstsjøen, og tappes i en konsentrert periode på to-tre måneder på vinteren. Det gjenværende nedbørfeltet på 10,9 km² nedstrøms Dragstsjøen drenerer til Dragstelva, og vurderes å bidra med ca. 0,2 m³/s målt som middelvannføring over året. NVE antar at avrenningsmønsteret over året fra det uregulerte feltet nedstrøms Dragstsjøen følger det generelle avrenningsmønsteret i området. Det kan være kritiske perioder midtvinters og i ekstra tørre perioder på sommeren.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og DN foreslo i merknadene til revisjonsdokumentet at det bør slippes 0,1 m³/s i minstevannføring ut fra Dragstsjøen gjennom året. Dette vil komme i tillegg til tilsiget fra restfeltet. Det er ikke dokumentert hvilken effekt en eventuell minstevannføring vil ha å si for habitatet til elvemuslingen i Dragstelva.

Normalt fastsettes minstevannføring enten ut fra alminnelig lavvannføring eller Q95 verdier for vassdrag. Det er stor usikkerhet vedrørende beregningene av alminnelig lavvannføring i regionen. NVE antar at alminnelig lavvannføring for Dragstsjøen ligger et sted mellom 45 l/s og 111 l/s.

Den vannføringen som overskrider 95 prosent av tiden (også kalt 5-persentilene eller Q95), kan være et alternativt mål på minstevannføringen, i stedet for alminnelig lavvannføring. Sesongbaserte Q95 verdier er vannføringer som faktisk opptrer i vassdraget i den aktuelle sesongen i et normalår. Q95 verdiene for Dragstsjøen er beregnet til henholdsvis 114 l/s for hele året, 97 l/s for sommeren og 126 l/s for vinteren basert på lavvannsmoduleen i NVE-atlas. Dersom det skal pålegges minstevannføring av hensyn til bestanden av elvemusling, slutter departementet seg til NVEs vurdering av at 100 l/s er det beste alternativet. Dette alternativet ble også foreslått av fylkesmannen i 2003.

Det oppgitte magasinvolumet for Dragstsjøen er 20 millioner m³. I innstillingen la NVE til grunn et årlig tilsig på omtrent 12,6 millioner m³. Dette var bakgrunnen for at NVE mente at Dragstsjøen var betydelig overregulert, og at oppfyllingen av sjøen ville være vanskelig i et normalår. Nyere beregninger fra NVE anslår at årlig tilsig er omtrent 21,9 millioner m³.

I forbindelse med revisjonen er det kommet krav om en høyere sommervannstand i Dragstsjøen av hensyn til landskap og friluftsliv, jf. kap. 5 under om minstevannstand i Dragstsjøen.

Med et krav om minstevannføring vil oppfyllingen av Dragstsjøen gå saktere. Et krav om minstevannføring på 100 l/s hele året utgjør et volum på ca. 3,15 millioner m³. Sammenlignet med tilsiget til Dragstsjøen utgjør denne minstevannføringen et betydelig volum. Som det fremgår av NVEs beregninger inntatt under punkt 8 ovenfor, vil et pålegg om minstevannføring på 100 l/s medføre lavere vannstand i Dragstsjøen på 60 cm i tørre år, 40 cm i middels år og minimale forskjeller i våte år. Krav om minstevannføring vil forsinke oppfyllingen av Dragstsjøen, og vil dermed komme i konflikt med hensynet til landskap og friluftsliv ved Dragstsjøen.

I kommentarene til høringsuttalelsene uttalte regulanten at man ikke taper energi på å slippe minstevannføring fra Dragstsjøen, men man får energiproduksjonen av denne vannmengden på andre tider av året. Etter departementets oppfatning vil derfor ikke slipp av minstevannføring få konsekvenser for produsert energimengde, men vil påvirke muligheten til å bruke Dragstsjøen som reguleringsmagasin.

Statkraft opplyser til NVE at det ikke er mulig å slippe en kontrollert minstevannføring gjennom de eksisterende tappemekanismene ved ulike vannstander i Dragstsjøen. For å få dette til er det nødvendig med en ombygging, hvor det må etableres styrings- og målesystemer for å kunne slippe en eksakt vannføring ved alle vannstander. En eventuell ombygging vil også måtte inkludere fremføring av elektrisitet til dammen. Statkraft har i brev til NVE estimert kostnaden ved en slik ombygging til omtrent tre millioner kroner. Fremføringen av elektrisitet antas løst med en transformator og en 1000 volt nettilknytning. Departementet legger til grunn at fremføringen av elektrisitet vil medføre begrensede virkninger for naturmangfold, gitt at eksisterende 22 kV kraftledning passerer like ved dammen ved Dragstsjøen.

Som omtalt i departementets retningslinjer for revisjon vil pålegg om minstevannføring og magasinrestriksjoner fastsettes hvor spesielle hensyn tilsier det. Bedring av forholdene for truede arter slik som elvemusling, er et av hensynene hvor det kan være aktuelt å pålegge vilkår om minstevannføring, jf. retningslinjene for revisjon på s. 30-31. Virkningen av det aktuelle avbøtende tiltaket på berørt verdi vil likevel være et sentralt moment i vurderingen

I dette tilfellet må fordelene for elvemusling av et pålegg om minstevannføring veies opp mot ulempene. Ulempene består i at deler av kraftproduksjonen forskyves fra vinter- til sommerhalvåret, oppfyllingen av reguleringsmagasinet forsinkes med tilhørende ulempe for landskap og friluftsliv og at det vil være nødvendig med kostbare ombygginger av dammen for å gjennomføre et pålegg om minstevannføring. Ved å slippe 100 l/s hele året vil 14 % av tilsiget til Dragstsjøen i et normalår måtte brukes til slipp av minstevannføring.

Det er ikke mulig på nåværende tidspunkt å fastslå om økt vannføring vil sikre rekrutteringen for bestanden av elvemusling i Dragstelva. Etter departementets oppfatning er ikke usikkerheten om skadevirkningene for elvemusling av dagens vannføring i Dragstelva tilstrekkelig tungtveiende til at det bør pålegges permanent minstevannføring i manøvreringsreglementet. Førre var-prinsippet kan likevel tilsi at det undersøkes nærmere om økt vannføring i Dragstelva vil ha klare positive effekter for bestanden av elvemusling. Departementet foreslår at det fastsettes en prøveperiode på 10 år for minstevannslipping i Dragstelva, slik at effekten av tiltaket kan vurderes, før det fastsettes en permanent minstevannføring.

Den foreslåtte løsningen medfører de negative virkninger som nevnt ovenfor i prøveperioden. Etter departementets oppfatning veier de potensielle fordelene for elvemusling tyngre enn ulempene dette medfører. Dersom det etter prøveperioden viser seg at økt vannføring ikke har nevneverdige effekter for elvemuslingbestanden i Dragstelva, fjernes pålegget om minstevannføring. Motsatt vil pålegget opprettholdes dersom det kan påvises klare positive virkninger for bestanden av elvemusling. Elvemuslingens status på rødlisten må også tas i betraktning når pålegget skal evalueres.

Departementet vil for øvrig bemerke at denne revisjonssaken kan bidra til å øke kunnskapen om betydningen av økt vannføring for elvemusling. Departementet presiserer at midlertidige eller permanente pålegg om minstevannføring av hensyn til elvemusling, må vurderes konkret i den enkelte revisjonssak. I andre saker vil konsekvensene for kraftproduksjonen ved et tilsvarende pålegg kunne være adskillig større enn her. Det vil også kunne være mindre grunn til å pålegge midlertidige ordninger i senere revisjonssaker når man får mer kunnskap om effekten for elvemusling av økt vannføring.

Departementet mener en prøveperiode på 10 år med minstevannføring vil være hensiktsmessig for å kunne vurdere om økt vannføring har ført til en bedre tilstand for bestanden av elvemusling. Prøveperioden starter fra det tidspunktet den pålagte minstevannføringen gjennomføres og måles. Regulanten skal så snart det lar seg gjøre, sørge for de nødvendige ombygginger av dammen. Departementet er enig med NVE i at det vil være hensiktsmessig å måle minstevannføringen ved utløpet av Dragstsjøen. Regulanten skal utarbeide en detaljplan for ombyggingen som skal godkjennes av NVE før anleggsstart.

Etter utløpet av prøveperioden fastsettes det et permanent manøvreringsreglement ved kongelig resolusjon. Endringer av minstevannføringen kan tas opp til behandling etter krav fra konsesjonæren. Ved krav om endringer fremlegger konsesjonæren dokumentasjon av tilstanden til elvemuslingbestanden før minstevannføringen startet og tilstanden mot slutten av prøveperioden.

5. Minstevannstand i Dragstsjøen

Flere høringsinstanser har stilt krav om en sommervannstand i Dragstsjøen, av hensyn til landskap og friluftsliv. Magasinkapasiteten er stor i forhold til det årlige tilslaget, noe som medfører at sjøen kun i få år har blitt oppfylt helt opp til HRV. I

høringsuttalelsene er det pekt på at dagens manøvreringspraksis i stor grad forringer naturopplevelsen av vannet, og at fritidsfiske i sjøen nærmest er ødelagt og at det er store problemer forbundet med båtbruk.

I NVEs innstilling ble det foreslått at alt tilsig til Dragstsjøen mellom 1. januar og 31. oktober skal gå til magasinering, og at vann bare kan tappes i perioden 1. november til 31. desember. I innstillingen ble det påpekt at Dragstsjøen har en betydelig overregulering. På denne bakgrunn stiller Malvik kommune spørsmål ved om ikke den opprinnelige konsesjonen er gitt på feil grunnlag, og at det derfor må være adgang til å endre LRV. NVE peker på at LRV er del av selve konsesjonen og derfor ikke kan endres i en revisjonssak.

Departementet er enig med NVE i at LRV er en del av konsesjonen som ikke kan endres gjennom revisjonssaken. Dette er også omtalt i OEDs retningslinjer for revisjon fra 2012.

Aktieselskapet Meraker Brug uttalte ved høringen av NVEs innstilling at det måtte tas hensyn til forhold som berørte deres fløtningsrett i vassdraget. Meraker Brug viste til tidligere uttalelse til NVE hvor det ble krevd at regulanten ble pålagt å holde et høyere nivå på laveste tillatte vannstands nivå, slik at tømmerfløtingen kan gå uhindret. Meraker Brug mente det vil være naturlig å ta hensyn til endrede driftsmetoder for tømmerfløting. Meraker Brug har også pekt på at de ved flere anledninger har tatt opp spørsmål om tilpasninger for fløtingen og reguleringen, slik som varsel om tidspunkt for når fløtingen skal foregå. Meraker Brug mener disse spørsmålene må avklares før tidspunkt for tapping blir fastsatt.

Departementet er enig med NVE i at spørsmål om fløtningsrett som er tatt opp av Meraker Brug som grunneier må løses mellom regulanten og Meraker Brug. Departementet kan ikke se at dette er relevant ved revisjon av vilkårene for reguleringskonsesjonen.

Malvik kommune stiller seg tvilende til om den endringen NVE har foreslått i manøvreringsreglementet vil ha noen stor betydning for fyllingsgraden av Dragstsjøen på sommeren da det må antas lite fylling i januar. Malvik kommune foreslår å flytte tappingen til tidligere på høsten slik at tapping starter enten 1. oktober eller til og med 1. september. Kommunen mener det kan være hensiktsmessig å avslutte nedtapping tidligere også av hensyn til sikker is på Dragstsjøen.

Daværende regulant TEV opplyste i sine merknader til NVEs innstilling at en nærmere gjennomgang viser at Dragstsjøen tappes i løpet av 6-8 uker, og ikke 4-6 uker slik som først antatt. TEV viste også til overløpsfare i Selbusjøen i november, og mener tappingen bør forskyves til tidsrommet 1. desember - 31. januar.

Departementet bemerker at regulanten etter dagens manøvreringspraksis i hovedsak tapper ned sjøen tidlig om vinteren, og at sjøen fylles opp gjennom vår, sommer og høst.

NVE foretok i desember 2013 nye beregninger av tilsigsvolum, og finner det derfor riktig å ta utgangspunkt i de oppdaterte tilsigstallene. Med NVEs opprinnelige tall ville magasinet kun fylles i våte år, og NVE mente magasinet var overregulert. Også med de nye tallene viser det seg at når magasinet tappes ned til LRV i løpet av tappeperioden 1. november til 31. desember, vil det i følge NVE fortsatt bli sen fylling og relativt lav sommervannstand både i et tørt og normalt år uten slipp av minstevannføring. Dette skyldes at magasinet har kapasitet til å lagre ca. ett års tilsig. NVE peker på at oppfyllingen vil forsinkes ytterligere ved pålegg om minstevannføring.

NVEs tilråding i innstillingen fra 2003 var å prioritere en høyere sommervannstand i Dragstsjøen, og ikke slippe minstevann av hensyn til elvemuslingen. NVE mente en høyere vannstand, spesielt om sommeren, ville gi en positiv landskapsmessig effekt, og kan også være positivt for friluftsliv og båtbruk. For å sikre en tidlig oppfylling, foreslo NVE kun å tillate tapping fra magasinet i en kort periode på vinteren.

Departementet støtter NVEs forslag om at tapping hovedsakelig skal skje i en kort periode på vinteren, og at dette vil bidra til en rask fylling av magasinet og en høyere sommervannstand. I kombinasjon med vilkår om slipp av minstevannføring på 100 l/s hele året vil denne oppfyllingen imidlertid forsinkes noe. Det må forventes at vannstanden vil ligge 0-40-60 cm lavere enn hva den ville gjort uten minstevannslipp, avhengig av om det er et vått, middels eller tørt år. Departementet ser det likevel slik at vilkår om at magasinet kun kan tappes i november og desember vil ha en positiv effekt på oppfyllingen sammenlignet med dagens reglement.

NVE mente også det er hensiktsmessig å fastsette perioden det kan tappes fra Dragstsjøen for å oppnå høyere vannstand om sommeren. NVE opprettholder i brev av 2. juli 2012 til departementet at tidsperioden 1. november til 31. desember best ivaretar miljøkravene som er fremsatt.

Etter departementets oppfatning innebærer et starttidspunkt 1. oktober eller 1. september slik Malvik kommune har foreslått, et for stort avvik fra eksisterende manøvreringspraksis til at dette er hensiktsmessig, både av hensyn til formålet med reguleringen og flomforhold i Selbusjøen. På den annen side mener departementet at regulantens forslag om tapping mellom 1. desember og 31. januar i for liten grad ivaretar hensynet til høyere sommervannstand. Etter departementets oppfatning innebærer NVEs forslag om tapping mellom 1. november og 31. desember en rimelig avveining av hensynet til å beholde dagens manøvreringspraksis og hensynet til høyere sommervannstand. Dette forslaget kan også ifølge NVE gi mer stabile isforhold om vinteren.

Den tidligere regulanten TEV påpekte at det er en viss fare for overløp ut av Selbusjøen når tappingen må starte i begynnelsen av november. Departementet er enig med NVE i at det er sannsynlig at vann kan magasineres til neste sesong uten

flomtap når det er fare for overløp ut av Selbusjøen. Departementet kan derfor ikke se at fare for overløp ut av Selbusjøen er et moment som taler mot NVEs forslag.

Dersom NVEs forslag til tapperegime legges til grunn, foreslår Statkraft at det tas inn en tilleggsbestemmelse i manøvreringsreglementet. Statkraft mener det så tidlig på vinteren er lite informasjon om snømagasin og forventet størrelse på vårflommen. Med NVEs foreslåtte reglement vil Statkraft tappe sjøen langt ned for å ta høyde for stort vårflomvolum. Statkraft foreslår derfor et tillegg i reglementet som åpner for at det kan tappes fra Dragstsjøen mellom 15. juni og 31. oktober dersom vannstanden er høyere enn 85-90 % magasinifylling for å unngå uheldig disponering og samtidig vanntap fra Dragstsjøen og Selbusjøen. Dette innebærer et unntak fra NVEs forslag til tapperegime slik at det kan tappes fra Dragstsjøen dersom vannstanden er over HRV – 0,5 meter.

Forslaget fra Statkraft lyder:

"Tapping i perioden 15. juni – 31. oktober tillates dersom vannstanden i Dragstsjøen er høyere enn kote 261,87."

Statkraft mener tillegget i manøvreringsreglementet vil medføre at sjøen ikke tappes helt ned i løpet av den tillatte tappeperioden, og vil medføre en høyere sommervannstand i Dragstsjøen. Ifølge Statkraft vil tillegget også redusere sannsynligheten for samtidig vanntap i Dragstsjøen og Selbusjøen, og dermed redusere forventet produksjonstap med 0,5-1 GWh per år.

NVE har i sine kommentarer til Statkrafts forslag bemerket at denne sikkerhetsbestemmelsen gir en større grad av frihet for regulanten sammenlignet med forslaget i innstillingen fra 2003, og kan ikke se at forslaget innebærer noen vesentlige ulemper.

Departementet bemerker at det med det foreslåtte tillegget i manøvreringsreglementet ikke kan tappes under HRV – 0,5 meter mellom 15. juni og 31. oktober. Etter departementets oppfatning vil derfor ikke forslaget fra Statkraft ha særlige negative konsekvenser for oppfyllingen og sommervannstanden i Dragstsjøen. Departementet mener den økte fleksibiliteten tilleggsbestemmelsen gir regulanten, kan føre til at sjøen tappes mindre ned om vinteren og at bestemmelsen derfor kan være positivt for vannstanden om sommeren. I likhet med NVE konstaterer likevel departementet at bestemmelsen ikke er noen garanti for at vannstanden blir høyere. Departementet kan likevel ikke se noen tungtveiende argumenter mot denne tilleggsbestemmelsen, og det foreslås derfor at en slik bestemmelse tas inn i manøvreringsreglementet.

Departementet bemerker at alt tilsig som ikke brukes til minstevannslipp normalt vil gå til oppfylling av Dragstsjøen i perioden 1.januar – 31. oktober. Det er grunn til å anta at det nye reglementet vil sikre en raskere oppfylling av Dragstsjøen enn dagens reglement, hvor Statkraft fritt har kunnet tappe mellom HRV og LRV i løpet av året.

Kun i år hvor vannstanden er over 0,5 m under HRV etter 15. juni tillates tapping fra magasinet utenfor den ordinære tappeperioden med det nye reglementet.

III. Vilkår om naturforvaltning

1. Utsetting av fisk

Flere av høringspartene har krevd at det blir stilt vilkår om økt utsetting av fisk i Selbusjøen. De opprinnelige konsesjonsvilkårene pålegger regulanten å sette ut 20 000 ørretyngel per år. Det er foreslått at kravet økes til 50 000. NVE har i sin innstilling foreslått å innføre standardvilkår om naturforvaltning. Dette gir miljøvernmyndighetene anledning til å pålegge regulanten det antallet som synes nødvendig. NVE finner derfor ikke grunn til å tallfeste antall fisk som skal settes ut. Høringspartene har ikke kommet med innvendinger mot dette i høringen av NVEs innstilling.

Enkelte høringsinstanser har også stilt krav om at settefisken skal være av lokal stamme og at det sikkerhetsmessige grunner skal skje oppdrett i lokalt miljø.

Olje- og energidepartementet finner det mest hensiktsmessig at et nytt vilkår om utsetting av fisk gis samme utforming som nye standardvilkår om naturforvaltning. Miljøvernmyndighetene vil dermed få hjemmel til å avgjøre kravet til antall fisk og krav til hvor fisken skal kultiveres.

2. Parkering og adkomst til vassdragene

Selbusjøen grunneierlag med flere foreslår i sin uttalelse til revisjonsdokumentet at det opprettes et fond på 2 millioner kr., hvor avkastningen brukes til å legge til rette for allmennhetens adgang til vassdraget. NVE mener tiltakene ikke gjelder skader som følge av reguleringen, og støtter derfor ikke forslaget i sin innstilling.

Olje- og energidepartementet er enig med NVE i at dette ikke er et spørsmål som faller inn under revisjonen.

IV. Erosjon og biotopjustering

Det har blitt fremmet krav om at det må utføres erosjonssikring ut over det som regulanten allerede har gjennomført. Klæbu kommune har spesielt pekt på at grushaugene som ligger langs elveløpet nedenfor Brøttem er skjæmmende og skaper problemer for båter med påhengsmotor når haugene er skjult under vann.

NVE mener fjerning av grushaugene må vurderes. Etter NVEs vurdering vil innføring av standardvilkår om terskler m.v. gi NVE anledning til å pålegge regulanten å utføre tiltak, samt eventuelt foreta biotopjusteringer for å bøte på de miljømessige virkningene av reguleringene.

Olje- og energidepartementet er enig i at standardvilkårene vil gi anledning til å pålegge regulanten å fjerne haugene, og forutsetter at NVE vurderer om et slikt pålegg skal gis.

Olje- og energidepartementet bemerker at standardvilkårene også gir anledning til å pålegge andre tiltak mot erosjon og biotopjustering i tilknytning til Selbusjøen. Et eventuelt pålegg vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget representert ved de berørte kommunene.

V. Kulturminner

Sør-Trøndelag fylkeskommune har bedt om at det blir satt vilkår om kulturminneundersøkelser. Det ble ikke gjennomført undersøkelser av kulturminner da konsesjonen ble gitt. Det er ikke foreslått et eget vilkår om kulturminner i NVEs innstilling.

Olje- og energidepartementet foreslår at det fastsettes et nytt vilkår om kulturminner, i tråd med praksis i de øvrige revisjonssakene som har vært vedtatt etter NVEs innstilling ble oversendt. Departementet går inn for at konsesjonæren skal innbetale en sektoravgift som skal disponeres til kulturminnetiltak i utbygde vassdrag. Regulanten betaler inn et engangsbeløp på kr. 7000 per GWh (2006-kroneverdi) magasinkapasitet. Antall GWh magasinkapasitet fastsettes ved uenighet av NVE. Departementet bemerker at beløpet skal justeres etter konsumprisindeks på tidspunkt for innkreving av sektoravgiften. Beløpet skal dekke alle kostnader knyttet til kulturminnetiltak som undersøkelser, registreringer, utgravinger, konservering og sikringstiltak. Innbetalingen skal øremerkes finansiering av statlige utgifter knyttet til kulturminnetiltak i vassdrag. Kulturminnemyndighetene bestemmer hvor undersøkelsene skal gjøres. Med hjemmel i vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 17 foreslås følgende vilkår som ny post 9 i forhold til NVEs opprinnelige forslag:

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Når reviderte vilkår er fastsatt, skal konsesjonæren innbetale et engangsbeløp på kr. 7.000 (2006-kroner) per GWh magasinkapasitet til kulturminnevern i vassdrag. Det innbetalte beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser utgravinger, konservering og sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredete arkeologiske kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen.

Arkeologiske arbeider skal foretas i den tiden magasinene likevel er nedtappet eller når vannstanden av andre årsaker er lav. Konsesjonæren må avtale med kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen eller Sametinget for samiske kulturminner) i god tid før en nedtapping av magasinene. Konsesjonæren skal også varsle kulturminneforvaltningen dersom det av andre årsaker er lav vannstand i magasinene slik at arkeologisk arbeid kan gjennomføres.

Konsesjonæren skal ved fysiske tiltak i vann og på land, som for eksempel etablering av terskler og anleggsarbeid m.v., i god tid på forhånd få undersøkt om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven § 3 og § 9. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at tiltaket kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf. kulturminneloven § 8, 2. ledd.

VI. Krav om økonomiske ytelser

Selbu kommune krever en oppjustering av konsesjonsavgiftene til et nivå som er vanlig i dag. Kommunen krever også at det opprettes et næringsfond som skal dekke skader og ulemper som ikke var forutsatt på konsesjonstidspunktet.

NVE viser til at en revisjon av konsesjonsvilkårene primært skal gjennomføres for å bedre de miljømessige forholdene, og at regulanten ikke skal påføres nye tyngende utgifter. NVE viser videre til forskrift av 4.12.1987 om justering av konsesjonsavgifter og lov av 3.6.1983 nr. 51. Det vises også til brev av 10.05.1999 fra Olje- og energidepartementet til Landssammenslutninga av vasskraftkommunar.

Den tidligere regulanten TEV har påpekt at Selbu kommune fikk 500 000 kr. i 1919 da konsesjonen ble gitt for at kommunen skulle akseptere reguleringen. TEV påpeker at dette er et betydelig beløp omregnet til dagens verdi.

Olje- og energidepartementet bemerker at et vilkår om opprettelse av næringsfond vil være et nytt vilkår. I forarbeidene til lovendringen i 1992 (Ot.prp. nr. 50 (1991-1992) s. 47) fremgår det at fastsettelse av helt nye vilkår er "særlig aktuelt ved skader og ulemper som ikke var forutsatt på konsesjonstidspunktet". Olje- og energidepartementet skrev følgende om denne problemstillingen i brev av 10.5.1999 til Landssammenslutninga av vasskraftkommunar (LVK):

"I tillegg til denne begrensning for vilkår av økonomisk karakter, er det også forutsatt at revisjonen hovedsakelig skal omfatte de fysiske konsekvenser av en regulering. På s 47 annen spalte nederst / s 48 første spalte øverst er det i den forbindelse uttalt: "Det vil selvsagt være stor forskjell på en regulering som har hatt en rekke uforutsette konsekvenser og en annen hvor det meste fungerer tilfredsstillende". Departementet ser det derfor slik at formålet med revisjon i hovedsak vil være muligheten for å kunne iverksette miljøforbedrende tiltak."

Vedrørende krav om oppjustering av konsesjonsavgifter fremgår det i forarbeidene til lovendringen fra 1992 på s. 47:

"I praksis vil det likevel ikke være aktuelt å foreta endringer av samtlige konsesjonsvilkår. Dette skyldes bl.a. at flere av konsesjonsvilkårene knytter seg uttrykkelig til anleggsperioden. Videre er behovet for oppjustering av konsesjonsavgifter, fond m.v. ivaretatt ved lov av 3. juni 1983 nr. 51, jf også lov av 12. juni 1987 nr. 62."

I brevet av 10.5.1999 til LVK ble det i denne forbindelse under henvisning til proposisjonen om lovendringen i 1992 gitt uttrykk for at det ikke var meningen å justere konsesjonsavgifter og fond ved en generell vilkårsrevisjon, og at formålet med revisjon i hovedsak er muligheten for å kunne iverksette miljøforbedrende tiltak. Departementet finner ikke at det er grunnlag for å sette vilkår om å oppjustere konsesjonsavgifter i denne saken.

Det må etter departementets syn foreligge helt spesielle hensyn før det kan være aktuelt å pålegge et nytt vilkår om næringsfond i revisjonssaker.

Ved denne revisjonen tilrås fastsatt en rekke tiltak som skal avbøte skadelige miljøvirkninger ved reguleringene. Næringsfond vil ikke gi noen miljømessig forbedring som skal være hovedmålsetningen for revisjon. Departementet finner ikke at det er grunnlag for å sette vilkår om å opprette vilkår om næringsfond i denne saken.

VII. Andre forhold

1. Redusert minstevannføring i Nidelva

Grunneierlaget har foreslått å redusere kravet om minstevannføring i Nidelva på 30 m³/s for å sikre en så rask oppfylling av Selbusjøen som mulig. NVE viser til at kravet om minstevannføring er pålagt gjennom konsesjonen for Bratsberg kraftverk som ikke er oppe til revisjon.

Olje- og energidepartementet er enig med NVE i at minstevannføring i Nidelva ikke er et spørsmål som kan tas opp i denne revisjonssaken.

2. Tiltak i Neavassdraget

Grunneierlaget har fremsatt krav om at det blir gjennomført en del biotop- og terskelutbedringer på utbyggingsstrekningen for Nedre Nea kraftverk. NVE peker på at konsesjonen for dette kraftverket ble gitt i 1985 og at den har et moderne sett med konsesjonsvilkår som gir NVE god mulighet til å følge opp disse forholdene. NVE viser til at kravet fra grunneierlaget ikke er en del av konsesjonen som er til revisjon.

Olje- og energidepartementet er enig med NVE i at kravet fra grunneierlaget ikke er spørsmål som kan tas opp i denne revisjonssaken.

1. Departementets tilråding og merknader til vilkårene

Olje- og energidepartementet tilrår at det fastsettes reviderte vilkår for reguleringen av Selbusjøen og Dragstsjøen i Nidelvassdraget. I vilkårene inngår også et revidert manøvreringsreglement. Bestemmelsen om minstevannslipp fra Dragstsjøen settes for 10 år.

Vilkårene i størst mulig grad modernisert ved å erstatte de eksisterende med standardvilkår som gis ved nye konsesjoner i dag. Vilkår i de opprinnelige konsesjoner som ikke lenger er aktuelle, er fjernet.

Departementet viser til drøftelsen foran når det gjelder vilkårene om konsesjonsavgifter/næringsfond, naturforvaltning, terskler m.v, og kulturminner, samt bestemmelsene i manøvreringsreglementet. For øvrig vises det til NVEs innstilling vedlagt vilkårssett med manøvreringsreglement.

Olje- og energidepartementet

tilråd:

1. I medhold av lov 19. juni 1992 nr. 62 om endringer i vassdragsreguleringsloven m.fl. del 6 nr. 3 fastsettes reviderte vilkår for Statkraft Energi AS' tillatelse til å regulere Selbusjøen og Dragstsjøen i samsvar med vedlagte forslag.
2. Det fastsettes revidert manøvreringsreglement for regulering av Selbusjøen og Dragstsjøen i samsvar med vedlagte forslag.

**Forslag
til
vilkår for tillatelse for
Statkraft Energi AS
til å foreta regulering av
Selbusjøen og Dragstsjøen i Nidelvvasdraget**
(erstatte tidligere vilkår for regulering av Selbusjøen, Stråsjøen, Bjørsjøen, Dragstsjøen og
Sørungen, fastsatt ved kgl. res. av 06.06.1919)

1

(Konsesjonstid og revisjon)
Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr 3 første ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 0,50 pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 1,00 pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året, som nedenfor Selbusjøen ansettes til 12 m³ pr. sekund.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av NVE.

Plikten til å betale avgiftene inntre etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret fortrinnsvis anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtektene for fondet skal godkjennes av Fylkesmannen.

3

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 19 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av Olje- og energidepartementet. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

(Naturforvaltning)

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i berørte vassdrag er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompensierende tiltak.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompensierende tiltak og tilretteleggingstiltak.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

(Automatisk fredete kulturminner)

Når reviderte vilkår er fastsatt, skal konsesjonæren innen rimelig frist betale et engangsbeløp på 7000,- (2006-kroner) per GWh magasin kapasitet til kulturminnevern i vassdrag. Det innbetalte beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser, utgravninger, konservering og sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredete kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen.

Arkeologiske arbeider skal foretas i den tiden magasinene likevel er nedtappet eller når vannstanden av andre årsaker er lav. Konsesjonæren må avtale med kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) i god tid før en nedtapping av magasinene. Konsesjonæren skal også varsle kulturminneforvaltningen dersom det av andre årsaker er lav vannstand i magasinene slik at arkeologisk arbeid kan gjennomføres.

Konsesjonæren skal ved fysiske tiltak i vann og på land, som for eksempel etablering av terskler og anleggsarbeid m.v. i god tid på forhånd få undersøkt om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven §§ 3 og 9.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at tiltaket kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf kulturminneloven § 8 andre ledd.

10

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Ferdsel m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Vegger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

12

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprenskinger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Kartverket med opplysning om hvordan målingene er utført.

16

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og måling)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Anordningen skal forhåndsgodkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen, må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av reguleringene og overføringene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE.

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr 1, jf § 2 tredje ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til

rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn

20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter og næringsfond), 4 (Byggefrister m.v.), 14 (Manøvreringsreglement m.v.), 19 (Konsesjonskraft) og 21 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene) kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12 nr 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan NVE fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vassdragsreguleringslovens §§ 24 og 25.

22

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

Forslag
til
Manøvreringsreglement
for regulering av Selbusjøen og Dragstsjøen i Selbu, Klæbu og Malvik kommuner,
Sør-Trøndelag fylke

(erstatte reglement gitt ved kgl. res. av 06.06.1919)

1. *Reguleringer*

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Selbusjøen	156,37	158,17	151,87	1,8	4,5	6,3
Dragstsjøen.....	257,37	262,37	257,37	5,0	0,0	5,0

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Høydene refererer seg til SKs høydesystem (NN 1954).

2.

Ved manøvreringen skal det has for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes.

I tiden fra vårflommens kulminasjon til 31. august skal vannstanden i Selbusjøen så vidt mulig ikke underskride kote 156,87, og i tiden 1. september til 31. oktober skal vannstanden i Selbusjøen tilsvarende ikke underskride kote 156,17. Kravet til minstevannstand kan fravikes for å opprettholde en minstevannføring i Nidelva ved Svean kraftverk på 30 m³/s. I slike tilfelle skal Bratsberg kraftverk ikke være i drift.

Ved prognoser om flomvannstand opp mot kote 159,17 kan regulanten i forkant tappe Selbusjøen så langt ned at vannstander over dette nivået om mulig unngås.

Det skal slippes 100 l/s i Dragstelva hele året. Konesjonæren skal uten ugrunnet opphold, etablere måle- og tappemekanismer ved utløpet av Dragstsjøen for å gjennomføre pålegget. Slipp av minstevannføring i Dragstelva kan tas opp til ny vurdering etter 10 år etter krav fra konesjonæren. I tiden 1. januar til 31. oktober skal alt øvrig tilsig til Dragstsjøen gå til magasinering. Vatnet kan

tappes ut i perioden 1. november til 31. desember. Tapping i perioden 15. juni til 31. oktober tillates dersom vannstanden i Dragstsjøen er høyere enn kote 261,87.

I tiden 1. juni – 31. august skal det slippes en minstevannføring fra Selbusjøen på 1,4 m³/s.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverksiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemand, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.